

'U Hrvatskoj se jede **sedam puta više mesa** nego za vrijeme Jugoslavije'

Razgovarala IVA KÖRBLER
Fotografije NACIONAL

ZAMISLITE SVIJET ODRŽIVOG RAZVOJA bez 60 milijardi zatočenih životinja koje moramo hraniti. Na toj bi se površini mogla uzgajati ekološka hrana... Vizija je to predsjednika udruge Prijatelji životinja koji za Nacional uoči ZegeVege festivala govori o veganskoj filozofiji i zakonskoj zaštiti životinja

MOJE
KRZNO
PRIPADA
MENI

JA
V♥LIM

ZeGeVege
Festival održivog razvoja

Vegan

Luka
Oman
interview

Luka Oman, predsjednik udruge Prijatelji životinja, dugogodišnji vegan i aktivist za prava životinja, s članovima udruge i drugim stručnjacima za prava životinja i javnošću aktivno se uključio u promjene i nadopune novog Zakona o zaštiti životinja koje je nedavno objavilo Ministarstvo poljoprivrede i stavilo ga na uvid i savjetovanje s javnošću. Aktivno će 2. i 3. rujna sudjelovati na 9. ZegeVege festivalu. Taj festival će biti najveći dosad, a uz edukacijske radionice na njemu će izlagači biti mala hrvatska obiteljska gospodarstva koja proizvode zdravu organsku i vegansku hranu, čiji se broj iz godine u godinu povećava.

U razgovoru za Nacional Oman je istaknuo koje su promjene na pomolu u novom Zakonu o zaštiti životinja, a govorio je i o sprezi prehrambene industrije i medija, stvarnosti u kojima čovjek muči milijune životinja, predrasudama o vegetarijanstvu i veganstvu, kao i šteti koju ekologiji nanosi uzgoj životinja za prehranu.

NACIONAL: Ministarstvo poljoprivrede stavilo je na javnu raspravu do 12. rujna Zakon o zaštiti životinja. Koji su bili vaši prijedlozi za koje smatrate da se moraju uvrstiti i imate li povratne informacije iz Ministarstva?

Zanimljivo je da je izmjena Zakona, na naše čuđenje i šok, krenula kako bi se izuzela zabrana uzgoja životinja za krzno. To je zaista bilo neočekivano za sve koji se bave tom problematikom jer je zabrana uzgoja životinja za krzno jednoglasno, s velikom podrškom građana - prema zadnjem istraživanju s čak 73 posto - stupila na snagu još 2007. Velika većina uzgajivača je već nakon nekoliko godina preorijentirala svoju proizvodnju i ispoštovala Zakon, tu nije bilo problema. Iako je dovoljan razlog da je za jednu bundu od činčile potrebno dvije stotine činčila, u prilog hvalevrjednoj zabrani ide i to što su i mnoge druge države donijele zabranu, pa tako i Srbija, BiH, Makedonija, Slovenija... Zato nam je ovo što se sada događa bilo nepojmljivo. To pokazuju zakoni drugih zemalja Europske unije i svijetu, o zaštiti životinja stalno se raspravlja, ljudima je sve više stalo do zaštite i prava životinja, vegetarijanskog i veganskog pokreta; sve je to povezano jer opća ekološka i etička svijest raste. Ova postava Ministarstva poljoprivrede pokazala je razumijevanje, poslušala naše prijedloge i volju građana, zaustavila unazađivanje Zakona i naznačila pozitivne pomake u njemu.

NACIONAL: Angažirali ste se i za zabranu usmrćivanja životinja u skloništima. U Zagrebu oko tog pitanja imate jaku podršku gradonačelnika Milana Bandića. Kako je u drugim gradovima?

Iako je u novom prijedlogu Zakona donesena zabrana držanja pasa na lancu, Zagreb je takvu odredbu već donio, a sad ga potičemo na državnom nivou. Vani kad susjed vide da držite psa na lancu uz kuću, odmah zovu „Animal police“, to je totalna bruka! Protiv ubijanja napuštenih životinja imamo vrlo veliku podršku javnosti. Imamo skloništa, broj životinja je pod kontrolom, ali ih ubijamo nakon 60 dana boravka u skloništu. Sramota.

S druge strane, imamo gradove i skloništa koji

➤ 'LJUDI SE PROTIVE UBIJANJU TULJANA, ALI KAD IM KAŽEŠ DA SE TO ISTO DOGAĐA SVINJAMA, PATKAMA ILI ČINČILAMA, TO JE KAO NEŠTO DRUGO', REKAO JE OMAN NOVINARKI NACIONALA IVI KÖRBLER

su „no kill“ i koji su dokazali da ubijanje nema smisla te da imaju visoke stope udomljavanja. Moramo ukinuti tu „dozvolu za ubijanje“ jer ima skloništa koja žele profitirati na novcu građana i iskorištavaju rupe u Zakonu. Nažalost, u Hrvatskoj imamo veterinarske stanice čija je dobit narasla i do deset puta na temelju „dobrih“ ugovora s gradovima. Tražimo da u novom Zakonu bude propisano da skloništa moraju biti neprofitna, uz zabranu usmrćivanja. Ne smijemo kažnjavati žrtve, nego moramo sankcionirati neodgovorne skrbnike.

NACIONAL: Što je s uzgajivačnicama životinja?

Uopće nemamo riješen taj proces, a još je Zakon tako pisan da se uzgojem smatraju samo oni koji imaju od tri ženke na više. Ta odredba nije pravedna jer se i s jednom ženkom može „štancati“ svake godine i do dva legla.

NACIONAL: Zar ne bi vlasti bilo jednostavnije da pooštri neke propise o zaštiti životinjama jer bi se tako solidno punio budžet? Što je i s držanjem pasa u gusto naseljenim gradskim područjima koje vlasnici ne dresiraju? Jeste li za to da se oni kazne?

Definitivno jesmo, mi zastupamo tezu jednakih zakona za sve. Vratimo se na obvezu mikročipiranja

'KAŽNJAVATI RODITELJE VEGANE? Zašto ne bismo radije kažnjavali roditelje koji svoju djecu podižu na junk foodu? Neka svatko pokuša mjesec dana jesti veganski pa će vidjeti rezultate'

koja je propisana svima, ali je provedba zapela na tomu što još uvijek imamo 20-30 posto nečipiranih pasa. Moramo se fokusirati na to da kažnjavamo individualno, a ne kolektivno. Ali ne radi se samo o psima. Što je s radnim konjima koji na Velebitu izvlače drva ili s onima koji vuku truppe od 2,5 tone? Nikoga ta patnja ne smeta jer nam je daleko od očiju, inspektora i medija. Jednako tako su problem i borbe životinja i njihovo iskorištavanje zbog zabave. Ako su Zakonom zabranjene borbe životinja, onda nema ni borbe bikova, a ne samo pasa ili pijetlova. Utrke pasa su također okrutne i nepotrebne, a životinje pate. Njih se ubije kad daju svoj maksimum.

NACIONAL: Smatrate li da se dogodila promjena u svijesti ljudi, da sa životinjama dijelimo planet?

Upravo se to događa i ne zvuči previše radikalno ako to tako kažemo. Nešto što je prije bilo neshvatljivo jer se sve vrtjelo oko čovjeka, potpuno antropocentrično, kao da sve na Zemlji služi samo čovjeku, to se sada mijenja, a povezano je i s posljedicama nesmiljenog korištenja prirodnih resursa te temom održivog življenja, problema pitke vode, gladi u svijetu. Šezdeset milijardi životinja svake godine uzgaja se i ubija zbog hrane. Ako na Zemlji ima preko šest milijardi ljudi i ako za tih šezdeset milijardi životinja treba posaditi usjeve, nabaviti vodu, to direktno utječe na našu neodrživost na planetu. Mi se bavimo vrlo ozbiljnim i važnim temama za opstanak cijelog planeta, ali ponekad se to još uvijek tako ne doživljava, nego kao „Aaaa, prijatelji životinja, to su oni koji vole pse i mačke“.

NACIONAL: Možda javnost još uvijek nije upoznata s time da zaštita životinja ide dalje od kućnih ljubimaca ili ne žele razmišljati o tome jer su svejedni?

Da, s razlogom je tema zaštite životinja sve više prisutna u društvenom životu, politici, povezana je s mnogim društvenim i gospodarskim granama. Činjenica je da nas odnos prema životinjama definira kao ljude i kao zajednicu. Ako ih gledamo kao proizvod i zanemarimo da one osjećaju bol i

patnju, ali i sreću poput ljudi - što je znanstveno dokazano - dajmo im pravo na vlastiti smisao i opstanak. Nemojmo ih gledati kao kaput, meso ili cipele. Lav jede druge životinje, ali on ih ne uzgaja, uzme samo iz prirode koliko mu je potrebno za opstanak. Naši preci su jeli meso jednom ili dvaput mjesečno, a danas nam se sugerira da ga jedemo gotovo svaki dan, neki i triput dnevno.

NACIONAL: Uzgoj životinja radi mesa zapravo mijenja mikroklimu cijelih regija.

Upravo tako. Milijuni ljudi koji su izabrali živjeti kao vegetarijanci i vegani žive bolji i zdraviji život. Ali, vratimo se još na probleme uzgoja životinja za krzno i našeg zdravlja. Dokazano je da nošenje krzna izaziva karcinom jer se za preradu koriste opasne kemikalije i teški metali. To sve ulazi u vodotokove, ljudi koji rade na obradi krzna i kože obolijevaju, kao i okolno stanovništvo. Ali sad se otkrilo da krzno loše utječe na osobu koja ga nosi jer te kemikalije ostaju na krznu, a ono se tare o vrat, leđa... Dovoljno je nekoliko sezona da ste izloženi riziku obolijevanja od karcinoma.

NACIONAL: Jeste li za to da se uvedu drakonske kazne za krivolov, kao i izlov zaštićenih životinjskih vrsta, od prstaca, vukova, do vidri i ptica pjevica?

Svjetski smo da ponekad kazna stvara prkos, ali ipak je vrlo edukativna. Ako znate da ćete biti kažnjeni, ipak ćete razmisliti, pogotovo ako vam prijete i zatvor. Kako može na granici biti zaplijenjena tona ptica pjevica da bi u Italiji netko pojeo samo njihove jezike? Pa sigurno nije taj Talijan došao u Hrvatsku po ptice, nego ga je netko pripremio, dočekao, informirao i pomagao mu u krivolovu. U tom švercu očito sudjeluju skupine ljudi iz Hrvatske, a lovci prečesto postaju krivolovci.

NACIONAL: Moramo li onda zaustaviti i lovni turizam u državi?

Da. Počnimo razvijati turizam koji će podržavati ekologiju, zaštitu okoliša i prirode, kao i životinja. Jer ako razvijamo takav turizam, onda ne možemo reći „Dodite ubijati nedužne životinje!“, a još gore od toga je to da uzgajamo divlje životinje da bi ih ljudi dolazili ubijati.

NACIONAL: Prošle godine snažno je u svijetu odjeknulo stravično smaknuće lava Cecilia iz nacionalnog parka u Zimbabveu koje su počinili krivolovci i čini se da je taj slučaj ujedinio sve medije, celebrity bloggere, modne kreatore da više pišu i o nošenju krzna, trofejnog lovu, ali i testiranju kozmetike na životinjama.

Da, nešto se definitivno promijenilo i mijenja se. Postaje čak „in“ biti ekološki i etički osviješten. Političarke u bundama su već u startu javno osudili. Sve više tvrtki odustaje od testiranja proizvoda na životinjama jer je pokusima ustanovljeno da ni za kozmetiku, niti za lijekove ne dobivamo iste i pouzdane parametre i rezultate učinkovitosti.

NACIONAL: Zašto nismo u stanju iskoristiti neke strane zakone o zaštiti životinja, kakav primjerice ima Velika Britanija?

Ako nešto od nas ne traži EU, onda često kažemo „Pa evo, to se od nas ne traži, onda ništa“, kao da nemamo svoj razum. Mnoge stvari EU potiče na nacionalnim razinama, to znači da ne moramo

čekati da nam nešto naredi.

NACIONAL: Jeste li za to da se uvode policija za životinje? Moglo se čuti u javnosti da bi to opteretilo policijske snage i budžet.

Svaka bolja regulacija i provođenje zakona u proračunu se isplati. Zar je toliki problem da komunalni redar kontrolira po gradskim četvrtima tko je mikročipirao psa? Svaki dan da prošeće po jednoj ulici i za godinu dana ne da je zaradio plaću, nego je riješio problem svim drugim građanima, ali i gradskim službama. Tako bi trebala raditi i policija. Pa oni u Kaznenom zakonu imaju pokriveno zlostavljanje životinja, ali nemaju odjel koji bi centralizirao informacije i bavio se tom problematikom. Životinje na farmama zakon zapravo najmanje štiti i o njihovim uvjetima života ljudi najmanje znaju; od kokoši nesilica koje su cijeli život u kavezu i trpe umjetno svjetlo da bi se forsiralo nošenje jaja, ubijanja muških pilića čim se izlegnu, modificirana perad kojima u dva mjeseca ciljano narastu velika bedra radi mesa... Postali smo monstrozno društvo, a ljudi o tomu ne žele znati i slušati.

NACIONAL: Kakav je vaš stav o GMO hrani i GMO organizmima, budući da je bivši premijer Milanović još 2011. potpisao uredbu kojom se u Hrvatsku dozvoljava uvoz GMO kukuruza, soje i krumpira za stočnu hranu i riblje smjese? Te se događa već duže vrijeme.

Ljudi tu uopće ne znaju, a naročito ne znaju zašto se forsira GMO i pesticidi, trovanje i mijenjanje hrane. Na svjetskom samitu UN-a o hrani rečeno je da je za naš opstanak jedini spas u tome da proizvodimo još više hrane, ali pogledajmo gdje je zamka: kamo ide preko 90 posto proizvedene soje i žitarica? Na prehranu životinja koje uzgajamo za hranu. Da bismo mogli napraviti tolike silne usjeve za njih, moramo koristiti pesticide, hormone i antibiotike za životinje i na kraju GMO hranu. Ako ćemo racionalno koristiti resurse, onda nam neće trebati GMO. Zamislite svijet održivog razvoja bez 60 milijardi zatočenih životinja koje moramo hraniti, kakva bi to bila površina na kojoj bi se mogla uzgajati ekološki uzgojena hrana. Ali nitko ne želi pričati o rješenjima, nego samo o profitu. Prašume se krče radi ispaše stoke i proizvodnje soje.

NACIONAL: Imate li saznanja o tome da se i sve veći broj kućnih ljubimaca razboljeva jer se u njihovu hranu stavlja GMO kukuruz, krumpir, soja pa i riža?

'NA VEGANSKOJ PREHRANI nemoguće je dobiti dijabetes tipa 2, karcinom debelog crijeva, moždani udar. Kad se razbolite od karcinoma, liječnici će vam reći da uzimate biljne namirnice'

To je sve međusobno povezano. Krave jedu pšenicu, soju i riblje brašno, što nikada u evoluciji nisu jele. Pa 80 posto antibiotika u svijetu završi u stočarstvu, ne koriste ih ljudi, nego krave, svinje i kokoši da bi izdržale fizički intenzivni uzgoj. U Hrvatskoj se jede sedam puta više mesa nego za vrijeme Jugoslavije. A da ne govorimo o mlijeku, jajima, siru... Povrće nam je na zadnjem mjestu u prehrani, ali smo jako visoko po bolestima srca i krvnih žila. Začepljenje žila sigurno ne dolazi od brokule ili kelja. Stradavamo kao društvo, a to je povezano s nasiljem koje provodimo nad životinjama. Zašto je loše pričati o empatiji prema životinjama? Ako prestanemo jesti meso, odnosno životinje, spasit ćemo 10.000 životinja tijekom svog života. Živi i pusti živjeti. Zato i organiziramo ZegeVege festival koji posjeti 40.000 ljudi u dva dana svake godine.

NACIONAL: Ove godine ZegeVege festival podigli ste na visoku razinu, on se održava pod pokroviteljstvom predsjednice Kolinde Grabar Kitarović, Hrvatskog sabora i drugih institucija. Povećava li se i među liječnicima broj vegetarijanaca i vegana?

Da, dokazana je učinkovitost biljne prehrane kod bolesti srca i krvnih žila, smanjenja kolesterola i plaka na žilama, autoimunih bolesti, dijabetesa... Na veganskoj prehrani je gotovo nemoguće dobiti dijabetes tipa 2, karcinom debelog crijeva, moždani udar... Nije samo stvar dugovječnosti, nego kvalitete života. Kad se razbolite od karcinoma, liječnici će vam reći da prestanete konzumirati namirnice životinjskog porijekla i da se fokusirate na biljne namirnice, ali o tomu ne žele javno govoriti.

NACIONAL: Nedavno je u Italiji objavljeno da neki zastupnici u parlamentu žele izglasati prijedlog zakona po kojemu bi roditelji koji svoju djecu prisiljavaju na vegansku prehranu do 16. godine života mogli dobiti kaznu zatvora do jedne godine jer je nekoliko djece vegana umrlo od pothranjenosti. Što mislite o tome?

To je stvar edukacije i neinformiranosti. I u Sloveniji je bio jedan takav slučaj, da bi se kasnije ustanovilo da se uopće nije radilo o veganskom djetetu i veganskoj prehrani. Sva su djeca vegani kad se rode, tek oko 6. mjeseca u prehranu se uvodi voće i povrće, a meso i riba oko 12. mjeseca života. Veganska prehrana ne sastoji se samo od jabuka ili zelja. Tu su se dogodili mnogo složeniji propusti u prehrani te djece i nemojmo o tome površno govoriti. Zašto ne bismo radije kažnjavali roditelje koji svoju djecu podižu na junk foodu ili ih šopaju nezdravom hranom?

Vegansku prehranu prihvatili su svi ozbiljni nutricionisti i danas se zna na koje se kvalitetne načine može dobiti omega 3 masne kiseline, vitamin D3 ili vitamin B12 kao i sve aminokiseline. U Hrvatskoj trenutačno živi 160.000 vegetarijanaca i vegana. U Njemačkoj ih se broji na milijune. Nemojmo govoriti da ti ljudi zlostavljaju svoju djecu jer je većina upravo i odbacila namirnice životinjskog porijekla prvenstveno da zaštite svoje i zdravlje svoje djece. Načelno, ljudi žele jesti meso, ali ne životinje, žele zadržati svoje navike pa i kad su pogrešne, a zamjena za meso imamo dovoljno.